

Het einde van de politieke grondslagen

De Noeren
14/02/08 n. 13

Sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog en vooral sinds de afwikkeling van de schoolstrijd in de jaren 1958-'59 wordt het politieke leven in België bepaald door een aantal grondslagen. We noemen er enkele: een politiek systeem dat functioneert volgens een proportionele logica zonder absolute winnaars of verliezers, een bereidheid tot langdurige en hevige discussies die uitmonden in aanvaardbare syntheses en compromissen, of het vermogen van de politieke elites om de bereikte akkoorden tussen politieke medestanders en tegenstanders te verdedigen en te aanvaarden.

Die grondslagen hebben een belangrijke rol gespeeld in de drie grote breuklijnen in de Belgische samenleving: de filosofische, de sociaal-economische en de linguïstische. Dankzij de grondslagen werden meer dan eens structurele of conjuncturele crisissen en problemen in het Belgische politieke systeem opgelost.

Pascal Delwit blikt met nostalgie terug op de tijd toen bekwame politici crisissen gewoon oplosten

Pascal Delwit doceert aan het Centre d'Étude de la Vie Politique (ULB).

Deze manier van werken heeft haar voordelen. Dat conflicten op een vredelievende manier worden opgelost is daarvan niet het minste. Maar ze stuitte ook geregeld op zware kritiek, vooral in de jaren zeventig en tachtig. We vermelden onder meer de kostprijs - alle betrokken spelers moeten voldoende krijgen en dat kost veel geld -, de groeiende complexiteit en de maatschappelijke apathie die er het gevolg van is.

Ruwweg sinds het begin van de legislatuur van 2003 is dit systeem serieus beginnen te sputteren, wellicht omdat er al te vaak en al te snel werd geëxperimenteerd met het Belgische politieke en institutionele systeem, zonder oog voor de gevolgen voor het Belgische compromis. Dat de oppositieleider in de federale regering drie jaar lang minister-president van de Vlaamse regering was, is daarvan een duidelijke

illustratie. In enkele maanden tijd ontsnapten verschillende dossiers aan de klassieke dynamiek van het Belgische

systeem. Denken we maar aan het stemrecht voor vreemdelingen bij de gemeenteraadsverkiezingen, het onvermogen om een aanvaardbaar compromis te vinden in het DHL-dossier of het ontbreken van een akkoord over de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde.

We kunnen ons niet van de indruk ontdoen dat een van de oorzaken van de crisis na 10 juni 2007 ligt in het verdwijnen van de grondslagen uit de Belgische politiek: de nieuwe drang om zijn standpunt door te drukken of het gebrek aan talent van de politieke elite - of althans van een gedeelte ervan - om het spel te spelen en een aanvaardbaar compromis uit de brand te slepen.

Het psychodrama rond de crisis, dat we sinds het begin van deze week kunnen volgen in de artikelenreeks van *De Standaard*, ligt in de lijn van wat waarschijnlijk een keerpunt is in de werking van het Belgische politieke systeem. Het doorbreken van het colloque singulier met de koning bewijst dat er een sterk verlangen bestaat om de regels opnieuw te definiëren en om af te stappen van de bestaande grondslagen. Het ziet er dus naar uit dat er een systeem aan het verdwijnen is, maar een alternatief dat rekening houdt met de Belgische realiteit lijkt er niet meteen aan te komen.

Natuurlijk mogen we het verleden niet fraaier voorstellen dan het is. Er hebben altijd talrijke spanningen bestaan in het politieke systeem en ook in het verleden liet de meerderheid zich meer dan eens verleiden om haar wil door te zetten. Het geheime karakter van gesprekken met de vorst is overigens relatief en

lijkt de grenzen van deze hypothese aan te tonen. De partijen of het politieke systeem? Het is moeilijk om op middellange termijn een correct antwoord te geven op deze vraag. Acht maanden (!) na de verkiezingen kunnen we nochtans niet anders dan met nostalgie terugdenken aan een aantal

Het ziet er naar uit dat er een politiek systeem aan het verdwijnen is. Maar een alternatief dat rekening houdt met de Belgische realiteit lijkt er niet meteen aan te komen

verschillende politici hebben er al bepaalde aspecten van openbaar gemaakt in hun memoires of in interviews.

Toch kan men niet zomaar een stramien opgeven en de vlucht vooruit nemen zonder aan te geven hoe de nieuwe horizon er zou kunnen uitzien.

Wie heeft iets te winnen bij deze toestand? De burger? We kunnen het ons niet voorstellen. De auteur(s) van deze informatie? De huidige polemiek

bekwame politici - mannen en vrouwen uit alle partijen -, die erin slaagden crisissen op te lossen die inhoudelijk vaak heel wat moeilijker waren dan de huidige problemen, en die dat deden vanuit een echt staatsmanschap.

Het was vroeger niet altijd beter dan vandaag en de grondslagen van de Belgische politiek hebben niet alleen voordelen, maar soms kan het nuttig zijn om terug te keren naar de klassiekers.